

FOAIE

пентрѣ

МШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛІТЕРАТУРЪ.

№. 27.

Duminea 6. Julie.

1841.

КЪВЪНТЪ ШКОЛАСТІКЪ. *)

Преавредничи Аскълъторі!

Ами азък аминте, кѣмъ кѣ прілежѣл ексампнълѣ де іарѣ авѣз порочіре а черчета дпнаптеа Дѣмніавоастрѣ прічипіле споріѣлѣ непотривіт ла тіперітеа школастікѣ атѣт дп сѣра шіпцелор, кѣт ші дп пѣзрѣа вѣпелор пѣраврї. Де атѣпчї ші пѣпѣ акѣта почѣз сѣ зїк, кѣмъ м'ам дпфїорат пентрѣ кѣте ам маї авзїт дп прївїнда крѣдерї поастре.

Домпїлор, сѣферїдїмъ ка сѣ вѣ спѣїз ші еѣ Двоастрѣ, тоате ачелеа кѣте пї с'аѣ спѣе поаѣ.

Шїї оаменї, пе карїї лѣтеа пѣ шїѣ дїп че прїчїпѣ дї пѣтеще практїчї, аѣ овїчеїз а ворбї атѣт кѣтрѣ пѣрїпдї, кѣт шї кѣтрѣ дивѣцѣторїї шкоалелор знеле ка ачестеа: „Ачестеа че зїдїдї шї токмїдї вої дптрѣп чеас, алдїї пе дїп афарѣ дѣрѣштѣ дп чеасѣл зрѣторїз, шї времеа кѣтѣ о петречедї вої кѣ іпстїтѣцїа тіперїтїї, есте кѣ тѣлѣт маї пѣдїпѣ декѣт ачестеа, пе каре дѣпса о петрече дп шквала слѣ-

вїчпїлор оменедїї шї а пѣкателор. Шї де вацї дѣче вої дптрѣп остров сїпгѣратїк, ка аколо тоате сѣ ле аведї дп пѣтереа воастрѣ кѣ школарїї вошрїї, тотѣш патѣра пѣ адї авеао дп стѣпѣпїре. Шї рогѣвѣ, че вредї вої кѣ школіле шї кѣ тоате іпстїтѣтѣрїле воастре де дивѣцѣтѣрѣ? Воїдї а крѣде тіперїтеа аколо, знде тоцї о креск шї о дескреск; знде фїендекаре даскал дшї аре мапїера шї методѣл сѣѣ дескїліпїт; знде пентрѣ фолосѣл знѣїа се жѣртѣенде адесеорї фолосѣл шї времеа дела маї тѣлдї; знде кїар дѣпѣ а воастрѣ жѣдекатѣ тѣлте слѣвїчѣпї шї грешелї артрѣвї кѣ тотѣл алфелїз вїндекате, іар пѣ дѣпѣ кѣт прескрїе іпстїтѣтѣл; знде тоатѣ пе'пцелепцїа, рѣтѣчїреа, рѣсѣѣцареа, шї песте тот тоатѣ стрїкѣчѣнеа каре дпвѣдечей о веаѣ прїп едѣкацїа лор чеа пѣрѣсїтѣ, прїп даскалї, прїп пѣрїпдї, прїп слѣжїторї рѣї, еа се дпшпѣртѣшенде ла тоцї молїпсїндѣї фѣрѣ тѣлѣт алецере? Пѣтедї вої сѣї пѣзїдї шї сѣї доженїдї кѣт ведї вреа, пїчї пѣ гѣндїдї шї отрава аѣ пѣтрѣпс шї пе чел маї сѣпѣтос. Кѣт ведем, тоате ачестеа пѣ се пот фаче алфелїз дїп кѣт сѣпѣт, пѣпѣ кѣнд лѣтеа ретѣне лѣте стрїкатѣ кѣт есте шї кѣт аѣ фост! Дечї токма пентрѣ ачестеа оаменї

*) Рогїт де зн школарїз кѣ прїлежѣл ексампнълѣ сѣмѣстрал ла шкоала ромѣнеаскѣ дїп четаре дп 1 Із.іе 1841.

ни ар тревѣи съ се дѣтоаркѣ дела ачеа певѣпъ пѣрере, де а вреа съ адѣкѣ пе тѣперѣме прѣн кредере шѣ прѣн школі а-коло, знде сѣнѣр лѣптеле вѣдѣи, патѣра чеа съпѣтоасъ знде се афлѣ ачеа, шѣ маѣ пе зртѣ воѣа зрѣтеѣ о поате адѣче. Воѣ кредедѣ дѣн проведѣнда дѣтнезеѣаскѣ! А поѣ че? Сѣптедѣ воѣ локодѣиторѣ ачеѣаш, саѣ гѣндѣдѣ, кѣткѣ фѣрѣ ажѣторѣла во-стрѣ еа пѣ шѣ ва ажѣнѣе скопѣл? Воѣ дѣ-шѣвѣ зѣчедѣ, кѣткѣ пропѣа аѣ арѣтат фѣе-щекѣрѣѣ от саѣ тѣнѣр калеа са. Дечѣ лѣ-садѣ ка тѣпа чеа певѣзѣтѣ съ дѣкѣ пе фѣещекаре ла скопѣл лѣѣ. Ачесапѣ ва шѣ съ'л ѣе кѣнд вреа ел съ кадѣ, саѣ дѣ ва лѣса съ казѣ, ка съ дѣведе а дѣвѣла; съ рѣтѣчеаскѣ, ка дѣн дѣсѣш а са пѣдѣ-нѣе съ кѣпоаскѣ дрептатеа шѣ адеврѣл. Апоѣ дар че маѣ дѣвѣладѣ свѣчѣтѣндѣвѣ кѣ шкоале, кѣ семѣнаре, кѣ пенѣioane. Дѣ-кѣдеѣле шѣ пе челе каре ле аведѣ, лѣсадѣ пе пеатѣл отенеск а'шѣ зрта зрѣтеѣ са-ле пе калеа патѣреѣ, ѣар' пѣ а'л дѣторто-ка прѣн методѣрѣ меѣшенѣѣте. Спѣнедѣ'тѣ кѣ кѣт есте маѣ вѣнѣ лѣтеа акѣта, декѣт одѣнѣоарѣ, кѣнд вѣкленѣгѣрѣле пѣ се дѣ-вѣдѣа дела даскалѣ?" — Аша ворѣеск о тѣлѣѣме де оаменѣ аша пѣмѣдѣ прѣктѣчѣ. Домѣлор! Оаре темеѣрѣле ачестора се пот рѣстѣрна кѣ алтеле маѣ съпѣтоасе, гѣндеск кѣткѣ Двоастрѣ нѣчѣ декѣт пѣ въ дѣдоѣдѣ. Дѣнтр'ачеа фѣнд еѣ кѣ тѣлѣт маѣ слав, декѣт съ тѣ апѣк ла ворѣѣ кѣ астѣелѣс де оаменѣ, лас ка фѣещекаре дѣн аскѣлтѣторѣ съ'шѣ факѣ рѣспѣвѣсѣл ел дѣ-сѣш.

Ноѣ дѣн партене ѣзѣдѣ копѣшкларѣ, съ кѣпоаѣем шѣ астѣдатѣ, кѣткѣ фѣрѣ де ажѣторѣла крескѣторѣлор поѣдрѣи ам фѣ

ретас шѣ пѣпѣ ажѣта нѣде фѣнде преа тѣкѣлоасе. Дечѣ съ рѣгѣт пе Дѣтнезеѣ пентрѣ вогатѣ респѣлѣтѣре асѣпра ачелора, карѣи аѣ дѣнѣрѣжѣт шѣ дѣнѣрѣжеск де кредѣ-реа поастрѣ.

Брашѣов.

(Ла ачест кѣвѣнт с'аѣ респѣнс дѣпѣ обѣчѣѣ кѣ алѣд пентѣеск).

ДЕСКРѣЕРЕ ІСТОРИКѣ

а тавѣлѣзѣлѣ че дѣфѣдошаѣ пе

A L E X A N D R U

чел вѣн

DOMNѣL MOLDOVEѣ,

Кѣнд аѣ прѣѣмѣт корона шѣ хлатѣда де ла амѣа-сadorѣѣ дѣнѣнѣратѣлѣѣ

І о а п П а л е о л о г ѣ л П,

де

А Г А Г. А С А К І

тѣдѣлар а маѣ тѣлѣтор акадѣмѣѣ.

Дѣнпѣнте де Агамѣтѣнон тѣлѣдѣ пѣтернѣчѣ фѣрѣ'н лѣте,
Дар кѣ фаптеле тѣрѣте аѣ перѣт пѣн ш'а лор лѣте,

Нѣавѣнд чѣне съѣ дескрѣе.

Трѣндѣвѣа дѣнѣропатѣ

Де вѣртѣтеа чеа аскѣпѣс пѣ ѣ прѣшѣлѣт депѣртатѣ.

Ораѣѣс.

Пентрѣ а се дѣкѣпоаѣе ачест акт дѣ-семѣнѣторѣѣ дѣн ѣсторѣа Молдовеѣ, есте пе-апѣрат де певое ал лѣтѣрѣ кѣ о пе скѣр-тѣ дескрѣере а дѣнѣтѣмпѣрѣлор шѣ а дѣ-прѣѣдѣзѣрѣлор дѣн каре с'аѣ зрѣт.

Дѣара Молдовеѣ, каре дѣн епоха Ро-манѣлор се кѣта Дачѣа Трансѣлпѣнѣ, аваеа пе атѣнѣе тѣлѣте полѣтѣѣ дѣнѣлорѣте

ши ашезъштѣтѣри милитаре че ашъра колоніиле де джкърцериле варварилор. Петречереа Романилор дн ачест пѣтѣнт, де спре каре се ддоѡѡа зні дін історічї чї пої, саѣ адеверит прин дескоперїреа, нѣ де тѣлт фѣкѣтѣ, а рѣнілор шї антїквїтѣділор пѣртѣтоаре де семпеле Романе. Дін ачест пѣтѣр есте політіа Гертіна сеаѣ Канѣт Бовїс, дела гѣра Сїретѣлѣї, а кѣріа тѣрїме антїкѣ тѣртѣрїесек сѣртѣтѣрїле де темпле, де статѣе, де монѣменте шї зп пѣтѣр таре де монете Романе, че саѣ гѣсіт аколо дн ашл 1836. (1) Артемеле, васеле де ашр шї де арцінт, скѣлпїте, прекѣт шї деосївїтеле інструменте шї зпелте каре гѣосек сетенї дн цсарѣ нѣн ла талѣл Ністрѣлѣї, доведеск кѣ колонїиле днтїндеа пѣнѣ аколо ашезѣштѣтѣрїле лор.

Кѣ тоате ачесте доѣ векѣрї п'аѣ ацїзле домініторїлор лѣмеї, пентрѣ а днтемеїа лор пѣтере дн асѣ царѣ, днтрѣ аѣѣта, дн кѣт сѣ поаѣ пѣнѣ дн сѣѣрїнт пѣне дн старе колонїиле а се пѣтѣ ашъра де пѣвѣлїреа гїтелор джкѣрсѣтоаре де ла пордѣст.

Днтѣратѣл Аврелїанѣс Домиціѣс, пѣскѣт Дако-Роман, ла джкѣсѣреа векѣлѣї ал трїїле, аѣ днцѣлес невоїа де а стрѣтѣта дн Мізіа дін а дреанѣта дѣнѣрїї, адмїністраціа Дації шї лежіонїлор сале, днр зп таре пѣтѣр де колонїетї, пѣтѣторї шї лѣкѣїторї аї пѣзділор, аѣла о дндесѣтѣлатѣ сігѣранціе кѣ тѣртмеле лор дн вїлє челе дн гѣсте деалѣлѣл рїзрїлор де каре се аданѣ ачестѣ царѣ, шї дн тїжлокѣл корділор пестрѣлѣтѣтѣ. Пѣ кѣнд Рѣмѣнїї

Мїзіей днפורтѣнд імперїа Бѣлгаро-Рѣмѣнѣ, ацїзпѣсѣе сѣнт домініа Асанїлор ла зп днпалт град де пѣтере, шї адесеорї сѣ фѣчѣа днфрїкошадї Візантѣлѣї шї Крѣчїерїлор (2) попоарѣле челе пачнїче, пѣмїте де атѣлче Рѣмѣнї Мѣнтенї, окѣртѣїте де зп гѣвернѣї патрїархал, трѣїа дн пеатѣрпаре, ашърате фїнд де а лор позїціе дн каре се фак пѣвїрїдї де апѣрѣреа лѣкѣїторїї де мѣнѣте.

Ачесте аѣ пѣстрат теферї пе Рѣмѣно-Мѣнтенї дн кѣрсѣл тѣтѣрор днтѣмплѣрїлор ла каре ера сѣпѣшї лѣкѣїторїї шесѣрїлор дін коаче де тѣнцїї Карпадї, пѣнѣ кѣнд днчетареа пѣвѣлїрїлор де варварї іаѣ дндѣтѣплат а се днтѣрна дн шесѣрїле челе тѣнѣосе, че ера одїніоаре кѣ prince де сгѣтѣошїї лор.

Прїн ачест тїмѣї, дн кѣрс де о мїе де ашї, саѣ скїтѣват дн Молдова зп таре пѣтѣр де попоаре шї де домініторї. Дн міграціа чеа таре, Вісігодїї шї Острогѣдїї с'аѣ трас днпайнѣта Хѣнїлор. Дѣнѣ тоарѣтеа лѣї Атіла, фїї сѣї Херпак шї Денгїсік аѣ зрїт аїче о імперїе, іар Кѣпрїат, прїндѣл Антілор, ацївѣторат де Грѣчї, ла 616 аѣ лѣсат дн мошѣнїре Молдова фїїлѣї сѣї Анспрак. Чертіле дін лѣзптрѣ аѣ днлеснїт алгор попоаре кѣчерїреа ачестѣї дѣрїї. Начепегїї аѣ прѣдатѣ ла 1049, релїгіа крѣщїнеаскѣ днтродѣсѣ аїче де дѣтѣлт, дн ачестѣ епохѣ саѣ днтемеет шї аѣ кѣпрїнс локѣл чеї Романо-пѣгѣнѣ, де а лє кѣріа депрїндерї днкѣ зпїле саѣ пѣстрат днтре попорѣл чел де рѣнд.

Дѣнѣ тѣлте рѣзѣвоае Кѣманїї саѣ статорпїчїт ла 1075 дн Молдова, пентрѣ ка-

*) Вѣзї дескрїѣре історїкѣ-геогрѣфїкѣ а Гертінеї. Д. Нах. Г. Селескѣ.

*) Г. Акрополїта Нікіта Хонїат etc.

(*)

ре еа се пзтеа дѣпъ ачеіа Romania, ші Комънеці се паре къ ера резиденція до-
мпиторілор ачелѣ попор. Оарделе Монго-
ле а лѣи Ченгіс-хан ші а лѣи Батош-хан
невоіръ рѣтѣшица Къманілор а се траце
песте тѣнци каріі апоі пепчетѣл саѣ стер-
пѣт de Ынгѣрі ші de Ромѣні ла апѣл 1021.

De атѣче Молдова де цос, ші маі
кѣ самѣ дертѣріле тѣреі Negre, аѣ дѣ-
чепѣт а се лѣкѣи де колоніі Романі ори-
енталі ші de Италиені. Дѣн кѣтева політі,
прекѣт: Четатеа Альѣ де ла гѣра Ні-
стрѣлѣи, Кіліа дѣ делта Дѣнѣреі, ші ла
Галаці, саѣ ашезат негѣціторі Цеповезі,
каріі фінд статорніціі ла Кафа дѣ Хер-
сонѣл Таѣрік (Крім), авеа канторе ла Ті-
гіна (Бендер) ші ла Хотін, лѣкрѣ че се
адевереазѣ дѣкѣ дѣн оаре каре зідірі афѣ-
тоаре пріп ачесте локѣрі ші пѣртѣтоаре
де тарче а ле ачеі пачіі негѣцітоаре. А-
честе політіі неатѣрпате зна де алта, сѣ
пар а фі фост зніте дѣнтре еле пріп о ле-
гѣтѣрѣ комерціалѣ дѣ асетѣпареа ачеі
Ханзееате. Маі пѣтѣрніче дѣнтре ачесте
репѣвліче ера ачеіа а Барладѣлѣи, каре се
дѣтемеіесѣ пре лѣнгѣ рѣніле четѣдеі веки
Zvzi-Dava. Ачеастѣ репѣвлікѣ пѣрта не-
годѣл Дѣнѣреі ші а дѣртѣрілор тѣреі
Negre, фѣкѣнд експедиціі негѣціторенці
пѣп не ла дертѣл Асіеі, іар ла апѣл 1160,
осташіі сеі сѣпѣсесе дѣ пѣтереа артемелор
Олешіа, че ера о пѣадѣ де комерд фаі-
тоасѣ де ла гѣра Ніепрѣлѣи ші депозіт
тѣрѣѣрілор греченціі транспортате пѣнтрѣ
негодѣл де Кіев (5).

А шеса експедиціе а Крѣчіачілор, ка-
ре аѣ фост атѣт де непорочітѣ пѣнтрѣ о-

ріентѣ, аѣ авѣт о фаворітоаре дѣрѣѣрре
асѣпра соартеі Ромѣнілор, Оаре каре
кавалері Германі дѣн тагма крѣчіерілор
Малтезі аѣ трекут ла апѣл 1249 пріп Ын-
гаріа, ші аѣ хѣрѣзіт Ромѣнілор аціѣтор
дѣпротіва пѣвѣлреі пѣгѣнілор. Дела
аченціі кавалері се траце четатеа Сѣ: Гер-
ман, сеаѣ дѣпре граіѣл славон а Neamtѣ-
лѣи. Ачеастѣ тѣреі ші алтеле асеміне е-
ра де апѣраре дереі де сѣс, дѣппопоратѣ
де Ромѣні дѣкѣ де ла дескѣлѣкареа стрѣ-
тошілор. Дѣнѣрѣдеріле зна дѣпѣ алта,
чі аѣ пѣдіт Татаріі дѣнтре тѣнци; ші ла
Лѣвліп вѣтѣці де ріга полоніі Kazimіr; ші
дѣн вртѣ стірпіреа зрѣілор асіатіче пріп
армеле Ынѣро-Ромѣне, аѣ статорнічіт лі-
ніщеа дѣ провинцііле Дачіеі, фаворітѣ де
поѣ дѣнтѣмплѣрі політіче каре се дісѣв-
леа ла ориент, ші каре дѣфѣдоша Татари-
лор о прадѣ маі зншоарѣ дѣ ачелѣ пѣрці,
дѣкѣт ачесте дѣндемѣлѣдѣи а пѣрѣсі ка-
леа чеа веке а дѣкѣрѣереі лор дѣ Дачіа,
аѣ дѣлесніт дѣнформареа статѣрілор Ро-
мѣне.

Дѣн ачесте тімпѣрі Ромѣніі Мѣнтені,
прекѣт ші ачіі трѣціторі дѣ цесуріле Ва-
лахіеі ші а Молдовеі, ера окѣрѣвіціі де
прінципіі пѣнѣнтені, че резідѣіа ла Фѣга-
раш ші ла Маратарішѣ, каре локѣрі апѣ-
рате де тѣнци, ле дѣфѣдоша о маі тарѣ
сіѣтранціе. Тітѣлѣ де домпн а дѣреі Ро-
мѣнеціі ші де Фѣгараш, пѣстрат де пріп-
ціпіі дѣреі Рошѣнеціі дѣ тітѣлатѣра лор
пѣпѣ пѣ де тѣлт, адеверезѣл ачестеа де
пліп.

Атѣче дѣнесѣ шестѣріле де Мареторіш
ші плаіѣріле тѣнцилор се фѣкѣрѣ лѣкашѣрі
пре дѣнгѣсте пѣнтрѣ дѣппопораре спорітоаре
а Ромѣнілор, каре пѣпѣтѣндѣсе дѣтінде кѣ-

*) Хронографѣріле Росіене.

тръ апъсъл Ардеалълѣ, а кърѣа о парте mare ла 1145, съв рѣа Geiza II, се колонизасъ де Сашѣ, зп нѣтър дѣсѣмнѣтор де Ромѣни, треку мѣнциѣ шѣ се ашезеръ о парте съв Domnъ Negrъ Vodъ ла амеазъ, iar алтъ парте маѣ тѣрзиорѣ съв Драгош спре рѣсърѣтел мѣнцилор Карпацѣ.

Молдова, каре прекъм am zic маѣ със, авае дп епоха Romanilor политѣ дѣфлорѣте шѣ ашеземѣнтѣрѣ дѣсемнѣтоаре, ла венѣреа ачестѣѣ Domnъ, ера кѣ тотъл сълвѣтѣчѣтъ. Зече векърѣ де прѣзѣ шѣ де вѣрвѣрѣе, аѣ фост цѣре пѣлѣ шѣ зрѣа кълтѣрѣѣ, дѣкълт нѣмаѣ цѣрна адънатъ прѣсте свѣрѣрѣме челе векѣ аѣ пѣтѣт пѣстра пѣлѣ асѣзѣѣ дѣкъл оаре каре рѣмѣшѣце дп ачѣа епохъ.

Стрѣмѣтареа rezidenцѣѣ domneщѣ дп Дацѣ Трансальпѣ аѣ зрѣат ла 1350, шѣ де аѣвѣче цѣара саѣ нѣмѣт Молдова, де ла рѣл де асѣмѣне нѣмѣре че о дѣрѣзѣреазъ. Тоатъ дѣгрѣжѣреа Domnълѣ Драгош ера цѣлѣтѣ де а zidѣ тѣрѣ шѣ вѣсерѣчѣ прѣсте рѣнѣме челе векѣ, де а фаче кѣрѣтѣрѣ прѣн кодрѣ спре а фѣ прѣлѣкрате де кѣтръ колонѣстѣѣ чѣи поѣ.

Молдовенѣ нѣ се дѣделѣтѣчѣрѣ нѣмаѣ кѣ лѣкрѣл пѣмѣнтѣлѣ шѣ пѣшѣнѣреа тѣрѣтелор, даръ се вѣзѣрѣ невоѣцѣ а анѣка шѣ арѣале спре а се апѣра де оастѣа пѣвѣлѣтоаре дп Асѣа, шѣ дѣкъл ла 1389 дѣ прѣтѣрѣ стрѣлѣчѣтъ вѣрѣнѣцъ асѣра лѣѣ Баѣазѣт I. нѣмѣт фѣлѣцѣрѣл, кареле чел дѣтѣѣ се дѣчерѣ а фаче о дѣкърѣцѣре дп ачѣст пѣмѣнт.

Сънт Domnъѣле лѣѣ Ласко, а лѣѣ Roman шѣ Iзѣа авѣа дѣчѣпѣсъ цѣара а се организѣа, кълнд дѣмѣлнѣгѣреа еѣ шѣ маѣ а-

лес дѣчѣпѣтоареа тѣрѣме, аѣ децѣнтат писѣа Ѣгарѣѣѣ шѣ а Полонѣѣ. Ачѣа дѣтѣѣ фѣчѣа прѣтендѣе де свѣрѣмѣцѣе (прѣтекѣѣе) пѣнтрѣ кѣ Драпошъ ешѣсе дп о царъ че дѣкълпѣсъ кѣ еа дп легѣтѣрѣ, iar Полонѣа шѣ пѣстра о дѣрѣзѣрѣе дп Молдова, прѣн спрѣжѣнѣреа прѣтендѣторѣлор тронълѣ шѣ аместѣкъл дп чертеле дп лѣзѣнтрѣ дѣспре кѣмѣѣ черѣа интересѣрѣме.

Дп мѣжлокъл ачѣстор дѣтѣмнѣлѣрѣ Александъръ I. фѣѣл лѣѣ Roman I, аѣ аѣѣнс ла Domnъе дп анъл 1401. Ачѣст Domnъ, кареле пѣнтрѣ а салѣ фапте евлѣвѣоасе шѣ фолосѣтоаре попорълѣ, аѣ кѣцѣгѣат нѣме де вѣн, аѣ domnѣт 52 анѣ 8 лѣнѣ. Ел аѣ фѣкълт дѣчѣпѣтъл Domnъѣѣ салѣ прѣн регълареа интересѣрѣлор цѣреѣ кѣ Ѣгарѣа, Полонѣа шѣ Вѣзанѣтъл, шѣ прѣн асѣмѣне легѣтѣрѣ аѣ асѣгѣрат Молдовѣѣ паче атълт де неапѣратъ пѣнтрѣ а еѣ реформѣт. Ел аѣ дат о организѣцѣѣ деосѣвѣтелор класе а лѣкѣиторѣлор, аѣ орѣндѣѣт леѣѣ дп царъ, аѣ дѣмѣзрѣдѣт шѣ аѣ хотѣрѣт мошѣѣ шѣ аѣ зѣдѣт зп mare нѣмѣтър де вѣсерѣчѣ шѣ мѣлѣстѣрѣ, прѣкълм Съчѣвѣда шѣ Вѣстрѣца, аѣ зрѣѣт епѣскопѣле де Roman шѣ де Радѣвѣцѣ, шѣ аѣ кѣлтѣѣт come марѣ спре а се адѣче де ла Трѣпѣзонд мошѣле Сѣ: Ioan Noѣ, прѣ каре лаѣ ашезѣат дп кѣдрѣала Съчѣвѣѣ. Прѣн о ѣкономѣе дѣделѣсѣптъ шѣ прѣлѣкѣрѣреа вѣлор де метал, Вѣстрѣѣа цѣреѣ аѣ аѣѣнс де а дѣтѣмнѣна кѣлтѣелѣме дѣсѣмнѣтоаре карел костѣса атълте дѣтрѣпрѣндѣрѣ, шѣ тотодатъ лѣаѣ нѣс дп старѣ, ла 1411, а дѣмпрѣмѣтѣа не алаѣтѣл сеѣ Iагелон рѣа Полонѣѣѣ, кѣ о сомѣ де 1000 талѣрѣ, пѣнтрѣ каре аѣ лѣзѣт дп депозѣт провинѣѣа Покъѣѣа кѣ орашѣле Спѣатѣн шѣ

Коломеа, din care pricină mai tărziă аь
врмат ръзвоас неконтените днтре Молдо-
ва ши Полоніа.

Алеандіа днтре Александръ ши Іаге-
лон саъ фькът маі апроплетъ прін късь-
торіа днкеетъ днтре ел ши днтре Рінга-
ла, сора рігьї. Амандої сьверанї спріжїнеа
їнтересъл зпел алтвіа, ши ла 1423 зп кор-
нос азклїар де Молдовенї аъ мерс ась-
пра кавалерїлор тевтонї пъп ла дермъл
търей Балтїче, знде саъ деосевїт прін къ-
ражъл ши прін кїпъл чел партїкълар къ
карїле се рьсвої (4).

(Ва врм).

ЛА МОРМАНТЪЛ ІЗВІТЕІ МЪЛЕ

КОРНЕЛІЕІ.

(Ръгьчїне).

Днтрїстат ши пьтрьас де амарї дь-
рерї змълъ прін ачест дїптірім ох Доамне
ши зїдїторъле! Аъ мърїт ачееа, де каре
ера дnodat доръл вїедї мъле, рьнїтъ е-
сте пьдеждь ши предноїрь сьфлетълї
меъ. Днстрїнат ши сїпгьратїк се днфї-
че окїл меъ де департе дьнъ джїса, —
ши пъ о vede — пьмаї дп тькьтъл мор-
тжїт ловьще кътарь мъ, пьмаї гроаза
десфїпцурї мъ днтїмпївъ дп котро мъ
зїт. Днзъдар днтїнд еъ мажїле дьнъ їзвї-
та мъ прькькьдъ. — Дндешьрт ле дп-
тїнд, къчї еле кад амьрдїте ши гоале їа-
рьш песте доїосъл меъ пент ши аскьт дь-
рероаса мъ сїмдїре. — Ажьтътъ дп
лешїнарь дьрерїлор мъле ох черескъле а
тътьрор фьпгьрїлор пьрїпте! Рьдїкь дь-
хъл меъ ла сьжпта та прївїре, ласьтъ сь

кавт ла вїадъ аша пе кьт ачєаста есте, ши
а пъ зїта адевьратъл скоп а маї фєрїчїтеї
лжїтї, ка сь пъ рьтгьчєск дела кьпошїнда
ши дела їзвїрь дпалтелор тале хотьрьрї,
чї сь довьндєск ачєєа дндєствларє каре
пьдеждь дп днделєпчїгьнъ Воєї Тале тот-
дъзна аъ довьндїто, карь фїєцєкьрзїа кре-
щїп а о шї се кьвїне, ши къ карь не фа-
чем дїє пькькьдї.

Дар ам еъ прїчїнъ а мъ тьлвьтра ши
а мъ мажпї песте сьшгь де мьарть мь-
рїтоарї мъле прькькьдє? Дар пъ трєвзїа
се аїбе вїада лжїеї ачєста сьфьрїпїт, дп
датъ че ши дпченвт аъ авьт? Нъ трєвзї-
їа дарь сь шїї еъ, кьткь дп тот чєасьл
о пьтеам перде? Шї апої есте їа тїє пєп-
тръ тотдъзна рьпїтъ? Акопєре гаїле, ка-
ре къ тжпшїтъл топ се ростоогольъ пестє
сїкрїл еї, ши сьфлетъл еї? Нъ саъ дьє а-
чєста аколо, знде лжїна ши дндєствларь,
зкьрїа ши вїада лькьтєск? Аъ пъ фєрїчєск
а Домпвлї сьпїте ворьє пе чєї мордї, за-
де зїче: „фєрїчїдї чєї че аформ дп Домпвлї“.
Шї пъ не аратъ ачєсть, кьткь пьдїп пь-
маї трєвзє сьпє днтрїстьм дьнъ чєї мордї,
къчї ачєштъ аъ мерс ла вечпїкъл рєпїаос.

Не грєшїт а мъ їзвїтъ саъ дєспьрдїт
дела тїне, їа саъ дпторс дєкьтрь фадга мъ,
дпсь пьмаї коло ла вечпїкъл льканї, знде
пъ о слъвьще грїжа, пъ о гонєще прєпъ-
съл, пъ о ватьтъ дьрєрь; коло знде вьра
пъ отрвьещє, сьада пъ сьгьрїмъ, нїчї сьпо-
фьт маї мьлт мьнчєщє; знде дпшєларь ши
лькомїа, знде пїсма, хьла, ши їзвїрь де
аздїпт так; ши лакрьмї ши сьгьрї, пька-
те ши тот че се пьтєщє рьъ, пъ се маї
кьпоск. Вїфоръл пьмажїтълї маъ скїпїват
къ фєрїчїта а черьлї пачє. Аъ мерс ла
дълчєа маїка са, карь аша доїос о ацє-

4) Kromeri Chronicon Poloniae.

пта. Аъ къзѣт песте inima вечінічеі Тале
іъвірі ох Пъринте! —

Пентрѣ ачѣа атѣта не дѣделепт, кѣт
ші фърѣ іъвіре ар фі а лѣса, ка дѣрерѣ а-
тѣта съ се дѣалдѣ песте mine! Нѣ врѣ
ачѣаста съ зикѣ, кѣткѣ еѣ чеіі че саѣ мѣ-
тат, дѣ нѣзмѣск фѣрѣчѣрѣ, фѣнд кѣ саѣ дѣс
дела вѣкѣріа пѣтѣнтѣскѣ?

Дар кѣтез еѣ ачѣа, че Тѣ о стѣпѣне,
ашѣзі ші че кѣ воіа та саѣ фѣкѣт, вреода-
тѣ пѣдрепт а гѣсі? Еѣ нѣ вреѣ съмѣ не-
вѣпск прѣн тѣнгѣріі а арѣта, кѣткѣ еѣ аш
фі шѣт маі віне декѣт Тіне рѣндві че
міе ші іъвітеі теле дѣ віитор ера де ліпсѣ?
— Ох! іартѣ мѣлостівѣле череск, дѣкѣ рѣ-
нітѣл меѣ сѣлет дѣ пѣтѣсѣрата са дѣрере
прѣ де парте аѣ рѣтѣчѣт? Нічѣ зн „пѣн-
трѣ че“ ші „де че“. Нічѣ зн „Преакѣ-
рѣнд“ ші „кѣт поате ачѣаста зн пѣ-
рѣнте“! съ Те маі мѣстре пре тѣне, ші
съм арате а мѣ некѣрѣндѣ. Тѣ vezі маі
департе, Тѣ а тот мѣсѣрѣторѣле, декѣт
міне фѣптѣра знѣі зіле, Тѣ аі вѣзѣт маі
віне че не міне ші не амѣ мѣтатѣ дѣ анѣл
віитор съ о кѣчернічѣаскѣ, Тѣ аі сокотѣ
маі нѣ іъвіре, ші маі деслѣшѣт че есте вѣн
пѣнтрѣ прѣкѣзда мѣ, декѣт міне, каре мѣ
ваіет, дѣ лок де кѣ змѣлѣндѣ съ кад дѣпа-
нтѣ воіеі Тале. — А Та аѣ фост, не карѣ
еѣ а мѣ о пѣтѣм: ла Тіне саѣ сѣт дѣнса!
— Ера ал еі лѣканш маі вѣн ла міне? Дѣ-
грѣжѣ пѣтерѣ ші дѣделепчѣвѣ мѣ маі мѣлт
де фѣрѣчѣрѣ еі? Дѣ дѣдѣм еѣ маі маре іъ-
віре, маі дѣпалтѣ десфѣтаре? Ох, ерта-
ре Doamne! челѣі слав, каре нѣ шѣе че фаче!
— Тѣ мѣаі дато, Тѣ мѣаі лѣато; тѣрѣт съ
фі нѣтеле Тѣѣ! —

Еѣ вреѣ дарѣ ші дакѣ тоартѣ не іъ-
віта зна пѣскѣта а мѣ аѣ лѣато прѣн сме-

рѣта конвіндѣре а тѣ дѣпѣчѣзі, кѣткѣ ачѣа-
ста парте зрѣсѣт дела Тіне есте, парте кѣчѣ
еі дѣсашѣ спре чел маі маре вѣн аѣ фост,
ші тот непачнѣкѣл ші де дѣдоіалѣл пѣлѣл
кѣцет, каре дѣ міне сар пѣтѣ рѣдіка, кѣ чеа
маі пѣтернѣкѣ дѣ тѣне кѣрѣндѣ, дѣ воіѣ
пѣдѣшѣ.

Де ші сар дѣпѣрѣ, кѣткѣ прѣ кѣрѣнд
есте рѣпѣтѣ іъвіта мѣ де віада ачѣаста пѣ-
тѣнтѣаскѣ, — чѣне віне аѣ тѣрѣт, ачѣла
лѣнг аѣ тѣрѣт, нѣ ка съ фѣт, тѣрѣт поі, чѣ ка
съ ажѣпѣет ла дѣлтѣ. Апоі дакѣ пѣрѣдѣта
мѣ аѣ ажѣнс ачѣаста дѣлтѣ, еѣ нѣ ам а тѣ
дѣгрѣжі кѣт де тѣпѣрѣѣ, саѣ тѣрѣзіѣ аѣ а-
жѣнсо. Тѣ ешѣ дѣделепчѣвѣ чеа фѣрѣ тѣр-
ціпѣре, ші адѣчѣ не фѣедекаре аколо ла
сѣжрѣшѣт, знде, де ші поі нѣ кѣпоашѣет кѣрѣ-
рѣле Тале, атѣта пѣнтрѣ вінеме лѣі, кѣт шѣ
пѣнтрѣ ачѣлора, че рѣтѣл не акѣт ші дѣ ві-
итор, маі мѣсѣрат, ші маі де ліпсѣ аѣ фост.

Саѣ гѣндѣск еѣ, кѣ тѣрѣзе се жѣлеск
іъвіта мѣ, кѣчѣ дѣкѣ мѣлтѣ вѣкѣрѣіе лѣтѣ-
скѣ маі пѣтѣ гѣста? — Кѣ стѣпѣрѣѣ
вѣкѣрѣіеі лѣтѣшѣі, сѣпѣт стѣнсе ші мѣлте дѣ-
рѣрѣ. Дѣпѣгѣ ачѣаста вѣкѣріа каре дѣ па-
тріа де вечі о ашѣпѣтѣ, есте кѣ мѣлт маі ма-
ре, декѣт а лѣтѣі ачѣестіа. — Ші че вреѣ еѣ
пѣзпѣл не ачѣа а жѣлі, каре дела борѣіѣѣ
ла палат, дела ліпсѣ ла дѣдѣстѣларѣ фѣрѣ-
чѣіеі, ші а дѣпѣлѣімеі саѣ мѣтат?! — Дар
нѣ саѣ дѣс іа дѣн десфѣндѣре ла пѣдесфѣн-
дѣре, дѣн дѣтѣперек ла лѣміна Немѣрѣіеі?
Прекѣт поі дѣмѣнѣда не скѣлѣт дѣн сомн
кѣ пѣтерѣ дѣтѣнерѣте, аша ші тѣрѣкѣнд прѣн
мортѣнт тѣрѣет знѣі маі дѣфлорѣтоаре,
маі кѣлтѣвате, ші маі дѣпѣлѣдате Естѣмѣі дѣ-
пѣнтѣ. Немѣсѣратѣ іесте ох пѣрѣнте дѣ-
дѣрарѣ Та, ка ші тѣ дѣсѣдѣі, ші ка Естѣмѣѣ
сѣлетѣлѣі пострѣ,

Еѣ тѣ съпѣн кѣ тотѣл порѣпчѣлор во-
еї Тале, шї кѣ ѣмѣлнѣ тѣ лапѣд лпап-
нѣ та, де шї кѣ пердерѣ прѣнкѣдїї теле,
шї чеа маї маре парте а фѣрїчїреї теле
есте пердѣтѣ. Мїла Та, шї аскѣпса пѣте-
ре, каре Тѣ лп време аї ашезато, шї каре
шї фѣрѣ воїа поастрѣ лп пої алїнос лѣ-
крѣ, шї челе маї греле дѣрерї лпчет ѣшо-
рѣзѣ, пѣ ва рѣтѣлѣ нїчї ла мїне фѣрѣ
ефект. Тѣ аї фост Дѣмнезѣл пострѣ маї
напѣте де че ам фост пої, Тѣ веї фї лп
вечїе. Шї еѣ іарѣшї воїѣ афла паче шї
мѣлпгїере. Де есте дѣрерѣ тѣ маре, пѣ
поате се фїе шї цїїтоаре, фїндкѣ тот че
е вїфорос се стрїкѣ лпезшї пе сїне; іарѣ
де есте ачѣса мїкѣ, еѣ о воїѣ пѣтѣ фѣрѣ
стрїкаре пѣрта. Лпсѣ фїе дѣрерѣ тѣ, кѣм
ва фї, шї ачѣста цїо адѣк жерѣвѣ цїе ох
пѣрїнте! Прїмѣцѣо ка зп прїнос а фїенцїї
теле съпѣнерї, шї ка о тѣкѣтѣ покѣпнѣ
а рѣтѣчїрѣлор теле, де каре поате кѣ сѣлп
вїноват, шї тѣ ласѣ варем кѣ ачѣста а
фаче дестѣл пѣнтрѣ іале.

Кѣлт маї кѣрѣлн, шї еѣ іарѣшї воїѣ
авѣ ізвїта тѣ! Іа пѣ е де тот рѣпнѣтѣ де-
ла мїне, чї аѣ мерс пѣмаї лпапнѣте. Ппап-
те пѣтѣлптешї пѣнтрѣ черїѣ сѣлптем пої
тодї. Прекѣт Тѣ лпсѣдї чеа маї лпалтѣ
їзвїре ешї, аша шї поаѣ пѣї фѣкѣт лпкѣ
аїчѣа пе пѣтѣлпт ізвїрѣ зпї кѣтрѣ алтѣл
чеа маї маре порѣпкѣ. Де ачѣса кѣ нїмїк
нїчїрѣ ачѣстїї порѣпчї пѣ поате лпчене е-
сїмѣтѣ чѣ маї фѣрѣмоасѣ. Тѣ, каре лп кѣ-
лѣторїе аї лѣсат, ка сѣфлетеле рѣдїте сѣ се
афле, шї сѣ се порочеаскѣ, пѣ ле веї де-
спѣрѣдї лп патрїе. „Лп лпспѣрѣдїа Татѣ-

лѣї меѣ тѣ воїѣ, веселї кѣ вої“ аѣ зїс шї
Мѣлпгїиторѣл меѣ кѣтрѣ лпспѣмѣтѣлпдїї
сѣї прїетенї, кѣлнд саѣ деспѣрѣдїт де дѣл-
шїї, шї кѣ ачѣстѣ мїаѣ зїс шї мїе чел маї
лпалт кѣвѣлпт а мѣлпгїерїї — Де адѣче
дарѣ деспѣрѣдїрѣ мѣлпгїере, лптѣлпнрѣ іа-
рѣшї пе дѣ вѣкѣрїе. Ачѣста есте о де-
спѣрѣдїре пѣмаї пѣнтрѣ о поапте сѣкѣртѣ;
давѣ се апазѣ зѣмѣра еї пѣсте чел овосїт,
кѣлнд іарѣшї рѣсарѣ соареле вечїеї, каре
нїчї одатѣ пѣ апѣне, шї аша лп лѣмїна а
тот цїїтоарїї вѣкѣрїї лпвѣрѣкѣдї се афлѣ,
шї се лпвѣрѣдїшазѣ ачѣїа, карїї аїчѣа се рѣ-
дѣѣ, шї лп лпвїпате сѣфлѣрї сѣоарѣ лпвїпате-
ле Дѣкѣрї прїп черѣрїме Тале, пѣрїнте, дїп
вечїе лп вечїе.

О Пѣрїнте а тот вїпекѣвїпѣтѣлор шї
лпдѣрѣлор! Дѣмї лпдѣрарѣ Та спре маї
адѣвѣрѣата кѣпощїнѣдѣ а ізвїреї Тале, дѣмї
лпдѣрарѣ Та спре челе маї кѣрате кѣї але
вїрѣгѣдїї; пѣмїшкѣт вѣрѣѣ еѣ лп тоате челе-
лалте лптѣлплѣрї а тѣ съпѣне цїе, шї
амї пѣстра прїп кѣпощїнѣца Та вїаѣа, пѣлпѣ
Тѣ шї пе мїне вреодатѣ тѣ веї клѣма, шї
веї фаче сѣ сїмѣсѣк, кѣлѣтѣ вѣкѣрїе адѣчѣ
вѣчїїка лптѣлпнрѣ.

Де че пѣтѣ тѣлпгїїѣ еѣ дарѣ дѣлпѣ ізвїта
тѣ Корпелїа? Пѣнтрѣ че дарѣ се тѣрѣїѣ кѣ-
цѣтѣл меѣ плїп де лптрїстаре пе лѣлпгѣ а-
чѣста а еї мортѣлпнт лп некѣрѣзѣтѣ дѣрерѣ
топїндѣсе? Іа трѣїенѣ, трѣїенѣ о вїаѣѣ поѣ
пекѣпрїасѣ, пекѣпоскѣтѣ, шї дїп окѣл еї
чел плїп де ізвїре лпї пїкѣрѣ шї мїе черѣ-
ска са кѣтрѣ мїне копѣтїїнрѣ.

Dr. Vasziis.